

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE**

Provozně ekonomická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Právní úprava a praxe chovu slepic se zaměřením
na klecové chovy**

Vedoucí práce: JUDr. Jana Borská

Autor práce: Barbora Marešová

© Praha 2010

Čestné prohlášení o samostatném vypracování BP:

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Právní úprava a praxe chovu slepic se zaměřením na klecové chovy“ zpracovala samostatně s použitím pramenů uvedených v seznamu literatury.“

V Praze dne 15. 4. 2010

Barbora Marešová

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní JUDr. Janě Borské za odborné vedení a konzultace při zpracovávání mé bakalářské práce.

Právní úprava a praxe chovu nosných slepíc se zaměřením na klecové chovy

Legal regulations and field of hen- raising with a view to cage-raising

Souhrn

Tato práce pojednává o právech hospodářských zvířat, především nosných slepic. Je zde podrobně rozebrána právní úprava týkající se nosnic a to vyhláška o minimálních standardech hospodářských zvířat. Nejsou zapomenuty ani další předpisy platné v České republice a Evropské unii pro tuto oblast.

Jsou zde představeny dva hlavní způsoby chovu nosnic a to klecový a alternativní chov, jak z pohledu právní úpravy, tak i porovnání výše nákladů a zdravotního stavu nosnic. Dalším problémem, kterým se práce zabývá je pohoda a zdraví hospodářských zvířat. Využívá projektu QC1128 – *Ověření stávajících klecových a alternativních technologií a vývoj obohacených klecových technologií se zřetelem na směrnici Rady EU č. 99/77*, kde bylo pozorováno chování nosnic v jednotlivých systémech.

Práce se dále zabývá Programem ochrany zvířat, jeho orgány a počtem provedených kontrol v roce 2007 a prezentuje Podnik pro výrobu vajec v Kosičkách, s.r.o. a ZEMPRO Opava, a. s. jako tradiční výrobce vajec.

Klíčová slova:

Přímá a nepřímá ochrana, nosnice, klecový chov, alternativní chov, Program ochrany zvířat

Summary

This work is about rights of livestock, especially hens. In this work are detailed analyzed laws for laying hens and the decree of minimum standards for livestock. There are not forgotten other regulations in the Czech Republic and the European Union in this field.

This work presents two main methods of rearing hens in cages and alternative breeding, as well as comparison of costs and health status of laying hens. Another problem referred in this work is the welfare of livestock. Uses project QC1128 - Verification of existing cage technologies and alternative and cage technology developments regard to the EU Council Directive No. 99/77, where is observed laying hens behavior in various breeding systems.

This work also contains Animal protection program, its institutions and numbers of inspections carried out in 2007 and which was presented by a Enterprise for the eggs production in Kosičkách, Ltd. as a traditional producer of eggs.

Key words:

Direct and indirect protection, laying hens, cage, alternative farming, animal welfare program

Obsah

1.	Úvod.....	6
2.	Cíl práce a metodika	7
2.1.	Cíl práce	7
2.2.	Metodika.....	7
3.	Přehled platné právní úpravy pro chov hospodářských zvířat	8
3.1.	Přímá ochrana zvířat.....	8
3.2.	Nepřímá ochrana zvířat	9
4.	Právní úprava chovu slepic	10
4.1.	SMĚRNICE RADY 1999/74/ES	10
4.2.	Vyhláška č. 464/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb.....	10
5.	Chov slepic v praxi	16
5.1.	Historie chovu slepic.....	16
5.2.	Klecové chovy	17
5.3.	Neobohacené klecové chovy	18
5.4.	Obohacené klecové chovy	19
5.5.	Alternativní chov slepic.....	20
5.6.	Aviary (chov nosnic ve voliérách)	20
5.7.	Výběhové chovy nosnic	21
5.8.	Chovy na podestýlce.....	23
6.	Welfare	24
6.1.	Welfare a chov drůbeže.....	26
7.	Program Ochrany zvířat.....	28
7.1.	Stavy slepic v ČR a EU	28
7.2.	Program Ochrany zvířat.....	31
7.3.	Kontroly provedené v rámci programu pro ochranu zvířat v chovech nosnic	33

8.	Praktická část	34
8.1.	Podnik pro produkci vajec v Kosičkách, s. r. o.	34
8.2.	ZEMPRO Opava, a. s.....	36
8.3.	Zhodnocení obou podniků.....	37
9.	Závěr	38
10.	Seznam tabulek:	40
11.	Použitá literatura:	41
12.	Přílohy:.....	43

1. Úvod

S tímto tématem jsem se poprvé seznámila už v prvním ročníku v předmětu Chov zvířat. Zaujalo mě natolik, že jsem se rozhodla zvolit si ho jako svoje téma bakalářské práce.

Díky stále se zdražujícímu masu jsou vejce velmi levnou živočišnou bílkovinou. Obsahují látky a živiny, které jsou nepostradatelné pro lidskou výživu a zdraví. Jsou též využívány k výrobě ochranných látek a také ve zdravotnictví a jiných odvětvích průmyslu.

V roce 2007 se v České republice spotřebovalo 251 vajec na osobu. Vyprodukováno bylo 2 203 mil. slepičích vajec, podíl samozásobení vejci tvořil přibližně 40 %.

Dnes se pro produkci vajec chovají diferencovaně šlechtěné linie, liniové kombinace a komerční užitkoví hybridní nosného typu. Čistokrevnou plemenitbu najdeme u chovatelů, či v šlechtitelských podnicích a to především díky nedostatečné vaječné produkci.

V České republice se chovají bělovaječné a hnědovaječné nosnice. Základem pro hnědovaječné užitkové hybridy je Rodajlendka červená, která byla vyšlechtěna v USA a oproti bělovaječné nosnici je těžší, déle dosahuje dospělosti a její vejce mají větší hmotnost. Nejrozšířenějším hnědovaječným hybridem je Hisex hnědý a Isa hnědá. Bělovaječné nosnice jsou odvozeny od Lenghorky bílé, která je původem z Itálie. Její nejrozšířenější hybridy jsou Shaver Starcross 288 a Hisex bílý.

Tito hybridy jsou v České republice z 96 % chováni v klecových chovech. Nosnice se za svůj život nesetká se svým kdysi přirozeným prostředím. Její život se odehrává v jedné malé kleci. Možná proto se v současnosti objevily vlny nesouhlasu a odporu. Různá sdružení a laická veřejnost lobují za práva nosných slepic. Nejen tento zájem široké veřejnosti, ale i stoupající ochota spotřebitelů připlatit si za vajíčko z jiných, než klecových chovů, vedl k rozvoji dalších způsobů chovu.

Díky směrnici EK 1999/74 je zakázán konvenční klecový chov a to od 1. 1. 2012, tato směrnice je platná pro všechny státy EU. Nosnice je sice stále možno chovat v klecích, ale v těchto tzv. obohacených klecových chovech, se jim zvýšil prostor o 200 cm² na jednu nosnici, dále se zvětšila délka krmítka o 2cm na nosnici, výška klece se zvýšila o 5

cm. Nosnice do klece také získaly i vybavení: hřady 15cm na nosnici, popeliště, snášková hnízda a zařízení na obrušování drápů, díky tomuto vybavení mohou nosnice uskutečnit alespoň část svých přirozených návyků.

Dalším pozitivem pro chov nosných slepic je posunutí od technologií zvyšující intenzitu produkce k šetrnějším technologiím nejen ve vztahu k pohodě zvířat, ale i k ochraně životního prostředí a kvalitě zemědělských produktů.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je prozkoumání a seznámení široké veřejnosti s platnou právní úpravou pro chov slepic. Tato práce má zjistit jak jsou u nás nosnice chovány a zda má náš stát dobrou legislativu v této oblasti. Také jestli je tato ochrana dostatečná. Dalším cílem je zjištění, jestli existuje optimální způsob chovu nosnic.

2.2. Metodika

Pro zpracování této práce jsem shromáždila potřebné podklady a to především z oblasti platné právní úpravy z tištěných i internetových zdrojů. Velice důležitá pro zpracování byla *SMĚRNICE RADY 1999/74/ES*, která byla zapracována do Českého právního řádu *vyhláškou č. 208/2004 Sb. o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění pozdějších změn a doplňků*. Dále jsem prostudovala odbornou literaturu z tematiky chov slepic a následně ji třídila, hodnotila, seskupovala a zpracovala v teoretické části formou kompilace názorů na dané téma a dále formou literární rešerše.

V praktické části byly předvedeny jednotlivé druhy chovu nosnic. Jsou tu také představeny dvě firmy zabývající se chovem nosnic, které nejsou zástupci největších českých producentů vajec. Ti tu nejsou proto, že je téměř nemožné je kontaktovat.

3. Přehled platné právní úpravy pro chov hospodářských zvířat

Ochrana nejen hospodářských zvířat je zakotvena v řadě právních předpisů. Jedná se o velice rozsáhlý soubor, který účelně členíme do dvou skupin. Na přímou a nepřímou ochranu zvířat proti týrání.

3.1. Přímá ochrana zvířat

Tato ochrana zahrnuje předpisy, které vymezují, zakazují a postihují činnost považovanou za týrání zvířat. (stav ke dni 1. 4. 2009)

- zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., zákona č. 243/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 30/1998 Sb., zákona č. 77/2004 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 77/2006 Sb. a zákona č. 312/2008 Sb. (úplné znění bylo vyhlášeno pod číslem 409/2008 Sb.),
- vyhláška č. 75/1996 Sb., kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat (zrušena 1. 10. 2008),
- vyhláška č. 192/2004 Sb., o ochraně zvířat při chovu, veřejném vystoupení nebo svodu (zrušena 7. 1. 2009),
- vyhláška č. 193/2004 Sb., o ochraně zvířat při přepravě (zrušena 7. 1. 2009),
- vyhláška č. 207/2004 Sb., o ochraně, chovu a využití pokusných zvířat, ve znění vyhlášky č. 39/2009 Sb. (vyhláška č. 39/2009 Sb. nabyla účinnosti 4. 2. 2009),
- vyhláška č. 464/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb.
- vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování, ve znění vyhlášky č. 424/2005 Sb.,
- vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat,
- vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči,
- vyhláška č. 3/2009 Sb., o odborné způsobilosti k výkonu dozoru na úseku ochrany zvířat proti týrání (účinnost od 22. 1. 2009),
- vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě (účinnost od 7. 1. 2009),

- vyhláška č. 5/2009 Sb., o ochraně zvířat při veřejném vystoupení a při chovu (účinnost od 7. 1. 2009),
- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k tomu, že je Česká republika členem Evropské unie, je v rámci přímé ochrany zvířat nutno dodržovat také nařízení EU:

- nařízení Rady (ES) č. 1255/97 ze dne 25. června 1997 o kritériích Společenství pro místa zastávek a o změně plánu cesty uvedeného v příloze směrnice 91/628/EHS,
- nařízení Rady (ES) č. 1040/2003 ze dne 11. června 2003, kterým se mění nařízení (ES) č. 1255/97 pokud jde o použití míst zastávek,
- nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověřování, zda jsou dodržovány právní předpisy o krmivech a potravinách a ustanovení o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat.

3.2. Nepřímá ochrana zvířat

Řadíme sem předpisy upravující zacházení se zvířaty, ochranu jejich zdraví a pohody. Cílem těchto předpisů není ochrana proti týrání, přesto ale k jejich ochraně přispívají. Nepřímá ochrana zvířat je zahrnuta především v předpisech týkajících se veterinární péče, chovu zvířat, krmiv, rostlinolékařské péče, ochraně krajiny a přírody, ochraně životního prostředí, obchodu se zvířaty a dalších. Přehled nepřímé ochrany zvířat je uveden v příloze č. 10.1.

4. Právní úprava chovu slepic

Se vstupem České republiky do EU bylo nutné přijmout mnoho předpisů – směrnic, nařízení, rozhodnutí Evropské Rady, nebo Evropské Komise.

Směrnice jsou závazné právní předpisy, které se musí zabudovat do národní legislativy jednotlivých členských států. Začátek jejich účinnosti bývá proto o několik let odložen, platí dlouhodobě a asi po pěti letech se vyhodnocují a případně upravují.

Nařízení se vztahují na všechny členy EU, kteří je nemusí převádět do svého vnitrostátního práva, mají platnost zákona a dotýkají se všech firem i občanů. Většinou se týkají problematiky společné zemědělské politiky, jako jsou společné organizace trhu se zemědělskými komoditami a jejich obchod. Jejich platnost, mimo základní předpisy, má omezenou časovou působnost.

Rozhodnutí jsou právní předpisy, které platí okamžitě, ale jen třeba v některých státech. Je to pochopitelné, protože rozhodnutími se většinou řídí veterinární problematika, kde nemůže docházet k časové prodlevě (Košár, 2004).

4.1. SMĚRNICE RADY 1999/74/ES

Tato směrnice stanoví minimální požadavky na ochranu nosnic, nevztahuje se na zařízení s méně než 350 nosnicemi a na zařízení pro chov chovných nosnic. Skládá se ze 4 částí. Neobohaceným klecovým chovem se zabývá v druhé kapitole *Ustanovení pro chov v nezdokonalých klecových systémech*, obohaceným klecovým chovem pak v třetí kapitole *Ustanovení pro chov v obohacených klecích*.

4.2. Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Zpracování Směrnice rady 1999/74/ES do Českého právního řádu.

4.2.1. Obecné zásady pro ochranu nosnic

- Nosnice

Nosnicemi se rozumí slepice druhu *Gallus gallus*, které dosáhly snáškové zralosti a jsou chovány pro produkci vajec nezamýšlených k vylíhnutí.

- Hnízdo

Hnízdem se rozumí oddělený prostor pro snášku vajec, mezi jehož složky dna se nesmí používat drátěná oka, která by mohla přijít do styku s ptáky, pro jednu nosnici nebo pro skupinu nosnic (společné hnízdo).

- Stelivo

Stelivem se rozumí jakýkoli drolivý materiál, který nosnicím umožňuje uspokojovat jejich etologické potřeby.

- Využitelná plocha

Využitelnou plochou se rozumí prostor alespoň 30 cm široký se sklonem podlahy nepřesahujícím 14 % a se světlostí alespoň 45 cm. Prostory pro hnízda se nepovažují za využitelný prostor.

- Hladina hluku musí být snížena na minimum. Je třeba se vyvarovat stálého nebo náhlého hluku.
- Všechny budovy musí být natolik osvětleny, aby se nosnice mohly vzájemně vidět a být viděny, aby mohly zkoumat vizuálně své okolí a vykazovat běžnou úroveň činnosti. Tam, kde je přirozené světlo, musí být okna uspořádána tak, aby bylo světlo rozloženo rovnoměrně po celém prostoru. Po prvních dnech adaptace musí být světelný režim takový, aby nedocházelo ke zdravotním potížím a poruchám chování. Musí se dodržovat 24hodinový režim osvětlení, který musí zahrnovat přiměřenou nepřerušovanou dobu tmy trvající jednu třetinu dne tak, aby si nosnice mohly odpočinout a aby nedocházelo k jejich utrpení. Při tlumení světla se zajistí

doba stmívání dostatečně dlouhá k tomu, aby se nosnice mohly nerušeně a bez nebezpečí poranění usadit.

- Části budovy, vybavení nebo nástrojů, s nimiž nosnice přicházejí do styku, musí být důkladně čištěny a pravidelně dezinfikovány, v každém případě při každém vyprázdnění klece a před jejím novým obsazením nosnicemi. Po dobu obsazení klecí se musí povrchy a veškerá zařízení udržovat v čistotě. Uhynulé nosnice se musí odklízet denně.
- Klece musí být zabezpečeny tak, aby nedocházelo k úniku nosnic. Technologické systémy se dvěma nebo více podlažími klecí musí být opatřeny vybavením, nebo musí být přijata taková opatření, která umožní bezproblémovou kontrolu všech podlaží a usnadní vyjímání nosnic.
- Tvar a rozměry dvířek klece musí být takové, aby bylo možno vyjmout dospělou nosnici bez zbytečného utrpení nebo zranění.
- Chovatelé nosnic musí při chovu splňovat minimální standardy pro ochranu nosnic a dále standardy podle volby technologie pro:
  - a) alternativní systémy,
  - b) neobohacené klecové systémy,
  - c) obohacené klecové systémy.

4.2.2. Minimální standardy pro ochranu nosnic v neobohacených klecových systémech

Všechny neobohacené klecové systémy musí splňovat pro všechny nosnice následující požadavky:

- v kleci musí být zajištěna podlahová plocha alespoň 550 cm², měřeno půdorysně, kterou lze užívat bez omezení; nezapočítávají se do ní zejména

zvednuté okrajové plochy zabraňující plýtvání s krmivem, které mohou omezovat využitelný volný prostor,

- klec musí být vybavena žlábkovým krmítkem přístupným bez omezení. Jeho délka musí být nejméně 10 cm na jednu nosnici v kleci,
- pokud nejsou k dispozici kapátkové nebo kalíškové napáječky, musí být každá klec vybavena souvislou žlábkovou napáječkou stejné délky jako žlábkové krmítko uvedené v písmenu b). Tam, kde jsou napájecí místa připojena napevno, musí být v dosahu každé klece nejméně dvě kapátkové nebo kalíškové napáječky,
- výška klece musí být alespoň 40 cm na 65 % plochy klece a v žádném místě nesmí být nižší než 35 cm. Výjimku z tohoto ustanovení mají pouze podniky uvedené na seznamu s povoleným přechodným obdobím,
- podlahy klecí musí být konstruovány tak, aby poskytovaly přiměřenou oporu každému z dopředu směřujících prstů obou běháků. Sklon podlahy nesmí překročit 14 % nebo 8°. V případě podlah vyrobených z pletiva s nepravouhlými oky může být sklon větší,
- klece musí být vybaveny vhodnými prostředky na zkracování drápů.
- Chov nosnic v neobohacených klecových systémech uváděný v odstavci 1 je povolen do 31. prosince 2011.

4.2.3. Minimální standardy pro ochranu nosnic v obohacených klecových systémech

Všechny klece v obohacených klecových systémech musí splňovat minimálně následující požadavky:

- **nosnice musí mít**
  - 1) nejméně 750 cm² prostoru v kleci na jednu nosnici, z toho 600 cm² využitelné plochy; výška klece jiná než ta, která je nad využitelnou plochou,

musí být alespoň 20 cm v každém bodě a žádná klec nesmí mít celkovou plochu menší než 2000 cm²,

2) hnízdo,

3) materiál, který umožňuje klování a hrabání,

4) vhodné hřady skýtající nejméně 15 cm na jednu nosnici,

- musí být zajištěno žlábkové krmítko, které je možno používat bez omezení. Jeho délka musí být nejméně 12 cm na jednu nosnici v kleci,
- každá klec musí mít napájecí systém přiměřený velikosti skupiny; tam, kde jsou kapátkové napáječky, musí mít každá nosnice v dosahu nejméně dvě kapátkové nebo kalíškové napáječky,
- pro usnadnění kontroly, instalace a snížení počtu nosnic musí být mezi řadami klecí ulička o minimální šířce 90 cm a mezi podlahou budovy a spodní řadou klecí musí být ponechána mezera nejméně 35 cm,
- klece musí být vybaveny vhodnými prostředky pro zkracování drápů.

4.2.4. Minimální standardy pro ochranu nosnic v alternativních systémech chovu

Všechny nově budované nebo rekonstruované alternativní systémy chovu a všechny systémy chovu poprvé uváděné do provozu musí splňovat pro všechny nosnice následující požadavky:

- žlábkové krmítko poskytující nejméně 10 cm na jednu nosnici, nebo kruhové krmítko poskytující nejméně 4 cm na nosnici,
- nepřetržitou žlábkovou napáječku poskytující 2,5 cm na nosnici, nebo kruhové napáječky poskytující 1 cm na nosnici,

- tam, kde se používají kapátkové nebo kalíškové napáječky, nejméně jedna taková napáječka pro každých 10 nosnic. Tam, kde jsou napájecí místa připojena napevno, musí mít každá nosnice v dosahu nejméně dvě kapátkové nebo kalíškové napáječky,
- nejméně jedno hnízdo pro každých 7 nosnic. Pokud se používají skupinová hnízda, musí být nejméně 1 m² hnízdního prostoru pro maximálně 120 nosnic,
- přiměřené hřady, bez ostrých okrajů, skýtající nejméně 15 cm na jednu nosnici. Hřady nesmí být instalovány nad stelivem a vodorovná vzdálenost mezi hřady a stěnou musí být nejméně 20 cm,
- nejméně 250 cm² prostoru se stelivem na jednu nosnici, přičemž stelivo zabírá nejméně jednu třetinu plochy.
- Podlaha musí být konstruována tak, aby poskytovala přiměřenou oporu každému z dopředu směřujících prstů obou běháků.
- Pokud se používají systémy chovu, kde se nosnice mohou volně pohybovat mezi různými podlažími,
  - 1) nesmějí zde být umístěna více než čtyři podlaží,
  - 2) výška (světlost) mezi podlažími musí být nejméně 45 cm,
  - 3) napájecí a krmná zařízení musí být rozmístěna tak, aby poskytovala stejný přístup všem nosnicím,
  - 4) podlaží musí být uspořádána tak, aby se zabránilo padání trusu do nižších podlaží.
- Pokud mají nosnice přístup k volným otevřeným výběhům,
  - 1) musí být k dispozici několik otvorů umožňujících přímý přístup do venkovního prostoru, nejméně 35 cm vysokých a 40 cm širokých,

a táhnoucích se podél budovy po celé její délce; v každém případě musí být na skupinu čítající 1000 nosnic dostupných celkem 2 m otvorů,

2) výběhy musí být na ploše rozměrem vyhovující hustotě osazení a povaze pozemku, aby nedocházelo ke kontaminaci,

3) výběhy musí být vybaveny přístřeškem na ochranu před nepříznivými klimatickými vlivy a predátory a v případě potřeby vhodnými napáječkami.

- Hustota osazení nesmí překročit 9 nosnic na 1 m² využitelné plochy.
- Minimální požadavky stanovené v odstavci 1 se vztahují na všechny alternativní systémy od 1. ledna 2007.

5. Chov slepic v praxi

5.1. Historie chovu slepic

Systémy ustájení drůbeže prošly v posledním století velkými změnami. Na počátku minulého století byla drůbež chována v malých hejnech ve výbězích, obvykle s jinými druhy hospodářských zvířat. Se začátkem specializace chovů se zvýšila průměrná velikost hejna a především slepice byly chovány na podestýlce s přístupem do výběhu. V důsledku větších koncentrací zvířat se také objevila parazitární onemocnění, která zhoršovala zdravotní stav zvířat, proto byly následně vytvářeny roštové podlahy, které měly oddělit slepice od trusu a tím minimalizovat přenos parazitárních nemocí. Nevýhodou těchto systémů byl výskyt ozobávání a kanibalismu popřípadě hysterie.

V průběhu 30. let minulého století byly v USA vyvinuty první klece pro slepice, které byly dřevěné s drátěnou roštovou podlahou. Krmení, napájení, sběr vajec a odkliz trusu byly ruční. Na začátku 40. let se klece dostaly i do Evropy a byly již drátěné. Konstrukce příliš neodpovídala požadavkům zvířat a velice často docházelo ke zranění až úhynu slepic. Naproti tomu se výrazně zlepšila hygiena chovu, parazitární nemoci téměř vymizely a významně se redukovalo ozobávání a kanibalismus, snížil se i výskyt zranění

a úhynu. V průběhu let se změnila konstrukce tak, aby lépe vyhovovala požadavkům slepic a ztráty byly minimalizovány.

Ve 40. letech v chovu slepic převažoval chov na podestýlce, kdy se slepice z výběhových chovů přesunuly pouze do hal. Podestýlka byla často kombinována s drátěnými roštovými podlahami. Během 50. a 60. let se slepice postupně přemístily do klecových systémů. Původně byly klece individuální, ale na začátku 50. let se staly populární klece pro 2 slepice v krátké době následované skupinovými klecemi. Tento trend pokračoval v 60. a 70. letech. V tomto období se prohlubovaly znalosti o potřebě zvířat a podmínky v halách byly optimalizovány, což vedlo ke zvyšování počtu etáží v klecích a koncentrace zvířat. V rámci zlepšování ekonomiky chovu se začaly používat řízené světelné režimy v bezokenních halách, zlepšila se tepelná izolace hal a systémy větrání, což umožnilo další zvyšování koncentrací. Tato optimalizace podmínek pokračuje dodnes při využívání automatizace řídicích systémů (Tůmová, 2007, s. 3).

Na počátku 80. let se v Evropě projevil zvýšený zájem o welfare slepic nosného typu. Přesto, že chov slepic v klecích je ekonomicky nejvýhodnější, začaly se v Evropě v souvislosti s welfare diskutovat i jiné systémy ustájení. Konvenční klece byly zakázány ve Švýcarsku v roce 1991, ve Švédsku jsou povolené za předpokladu, že byl doplněn hřad, snáškové hnízdo a podestýlka, přesto se zde stavy slepic snížily o 10%. V roce 1999 vešlo v Evropě v platnost nařízení EK 74/99, kdy konvenční klece v členských zemích nesmějí být uváděny do provozu od roku 2003 a v roce 2012 budou zakázány. Od roku 2012 budou povoleny pouze klece se 750 cm² podlahové plochy na slepici, snáškovým hnízdem, podestýlkou, hřadem a obrušováním drápů (Tůmová, 2007, s. 5).

5.2. Klecové chovy

Chov slepic v klecích je v současné době ekonomicky nejvýhodnější systém ustájení. Předností je vysoká výroba vajec z m² podlahové plochy, vysoká produktivita práce, lepší zdravotní stav slepic, vyšší hmotnost vajec. Určitým nedostatkem je vyšší výskyt vajec s porušenou skořápkou. V klecových systémech je produkováno nízké procento znečištěných vajec s malou bakteriální kontaminací skořápky a nemožnost příjmu trusu s rezidui metabolismu výměny látkové a zajištění čerstvosti všech sebraných vajec –

slepice nemohou nikam zanášet. Udržují jejich kvalitu na standardní úrovni. V důsledku vysokého stupně automatizace a hustot osazení haly, dobrého využití krmiva bez výkyvů ve snášce a nízkého úhynu jsou výrobní náklady na jedno vejce ve srovnání s ostatními systémy chovu nejnižší (Košár, 2004).

Klece se rozdělují na obohacené a neobohacené. Neobohacené klece mají krmítko, napáječky, odklíz trusu a sběr vajec. V zemích EU se nesmějí dle směrnice EK používat od 1. 1. 2012, v ČR od stejného data s výjimkou vybraných podniků, které mají přechodné období do roku 2017. Obohacené klece mají kromě krmení, napájení, odklizu výkalů a sběru vajec také snáškové hnízdo, popeliště, zařízení na obrušování drápů a další (Tůmová, 2004, s. 6).

5.3. Neobohacené klecové chovy

Je to neekonomičtější způsob chovu nosnic pro výrobu vajec. Hlavní výhodou jsou nízké náklady, vysoká produkce vajec a jejich dobrá kvalita, nižší spotřeba krmiva, lepší zdravotní stav a to díky oddělení slepic od trusu, nízký výskyt parazitů, dobrá kontrola zdravotního stavu. Slepice chované v klecích snášejí těžší vejce, než slepice chované na podestýlce (Ledvinka, 2008).

Tento systém ustájení zabraňuje slepicím volnému pohybu a jejich biologickým projevům. Může také docházet k poranění a oděru peří. Díky nátlaku některých organizací i veřejnosti se v EU od tohoto chovu postupně upouští. Od roku 2003 platí v zemích Evropské unie zákaz výstavby či uvádění do provozu neobohacených klecí. Chov nosnic v konvenčních klecových chovech je povolen do 31. prosince 2011. Z toho vyplývá, že v budoucnu se pro chov v klecích budou moci využívat jen obohacené klecové chovy (Ledvinka, 2008).

Intenzivní chovy nosnic jsou obvykle umístěny v uzavřených budovách, kde jsou v klecových systémech nejvíce používány čtyři typy klecí: jednopodlažní baterie, polokaskádové baterie, vertikální baterie a vertikální baterie s trusným pásem. (viz. přílohy 10.2. obrázek č. 1) Klece mohou být uspořádány až v 7 patrech, což umožňuje ustájení více nosnic. Klece můžeme dále dělit na individuální a skupinové. Využívány jsou především skupinové klece, do kterých je možno umístit až 10 slepic, ale menší počet

slepice je vhodnější a to zejména pro pohodu slepic. Jsou vyrobeny z ocelového drátu a jejich rozměry a vybavení upravuje § 9 *Minimální standardy pro ochranu nosnic v neobohacených klecových systémech ze 208/2004* (Andrt, 2003).

5.4. Obohacené klecové chovy

Systém ustájení nosnic v obohacených klecích byl vyvinut poměrně nedávno. Podle následujícího plánu, by měl nahradit doposud běžně užívané systémy ustájení. Pro všechny nově budovaná zařízení od 1. ledna 2003 a pro všechna ostatní zařízení k produkci vajec od 1. ledna 2012. V evropských směrnicích byly ustanoveny některé minimální požadavky, včetně opatření jako jsou: každá klec musí být vybavena bidýlkem, snůškovým hnízdem a lázní se sytkým materiálem (Andrt, 2003).

Zvířata jsou v tomto typu ustájení chována po 7 – 20 kusech v jedné kleci. V Německu jsou využívány klece pro 60 nosnic, ve Velké Británii a Švédsku pro 6 -10 nosnic. Pro slepice jsou z hlediska welfare i užitkovosti vhodnější klece pro menší skupiny. Tento systém ustájení umožňuje nosnicím se alespoň částečně projevat. Možné provedení obohaceného klecového chovu v příloze 10.3. obrázek 2.

Výhody:

- Nižší počet nosnic ve skupině – snížení rizika a kanibalismu
- Menší možnost kontaktu nosnic s trusem než u alternativních systémech chovu
- Nižší mikrobiální kontaminace vajec
- Nižší frekvence výskytu endo- a ektoparazitů i onemocnění respiračního a zažívajícího aparátu

Nevýhody:

- Vyšší riziko výskytu otlaku běháků, poranění, popř. deformace prsní kosti při použití nevhodných hřadů
- Horší sociální vztahy ve větších skupinách, možnost výskytu vyšší frekvence kanibalismu
- Menší počet zvířat v ustájovacím prostoru negativně ovlivní tepelnou bilanci haly v zimním období

- Obtížnější kontrola zdravotního stavu velkých skupin nosnic
- Vyšší pracnost při naskladnění a vyskladnění jednotlivých turnusů
- Nižší produktivita práce

(Novák, 2002, s. 33)

5.5. Alternativní chov slepic

Termín alternativní ustájení je spojen se směrnicí EK 74/1999 a zahrnuje všechny systémy mimo klecí. Některé alternativní systémy byly využívány ještě před zavedením klecí a jsou považovány za méně intenzivní. Některé intenzivnější alternativní systémy byly vyvinuty v průběhu posledních 25 let, zejména aviary. Také alternativní způsoby ustájení mají zvířatům poskytovat vhodné podmínky a pro přirozené chování zvířat by měly zahrnovat snášková hnízda, podestýlku, hřady a odpovídající krmítka a napáječky. Požadavky, které by měly alternativní systémy splňovat jsou rovněž uvedeny ve směrnici 74/1999 EK (Ledvinka, 2008, s. 6-7).

5.6. Aviary (chov nosnic ve voliérách)

Aviary byly vyvinuty v 70. letech minulého století ve Velké Británii jako systém vycházející z klecí, ale umožňující slepicím volný pohyb. V tomto způsobu ustájení bylo zabudováno několik etáží s krmením a napájením propojených žebříky, snášková hnízda a na podlaze byla podestýlka. Umístění krmítek a napáječek v několika úrovních umožnilo udržovat koncentraci slepic mezi 15 – 20 kusy na m² v závislosti na počtu etáží. Toto zařízení umožňuje nosnicím pohybovat se v celém prostoru haly, a to i mezi různými patry (jsou maximálně čtyři). V jednotlivých patrech jsou umístěna krmítka a napáječky, snášková hnízda a zařízení na odstraňování trusu (Ledvinka, 2008, s. 7). Obrázek jednoduchého voliérového ustájení v příloze 10.4. obrázek č. 3.

Výhody:

- Instalace snáškových hnízd a ostatního vybavení (krmná technologie a napáječky) v různých výškových úrovních dovoluje lepší využití prostoru haly

- Kombinace klece a podestýlky umožňuje nosnicím volně se pohybovat a hrabat
- Vyšší hustota osazení prostoru na jednotku plochy umožňuje v případě dobré tepelné izolace pláště haly jednodušší kontrolu teploty v chladných makroklimatických obdobích roku
- Ptáci mohou uniknout agresivním jedincům pohybem v prostoru haly

Nevýhody:

- Vyšší koncentrace amoniaku v halách
- Nutnost pravidelné péče o podestýlku
- Zvýšený výskyt endo- i ektoparazitů
- Vybavení haly brání vizuální kontrole
- Nosnice se mohou poranit pádem mezi jednotlivými vertikálními rovinami nebo při přelétávání
- Nosnice mohou být znečištěny trusem z trusných pásů nebo hřadů
- Obtížné vyskladňování haly
- Nižší množství produkovaných vajec a vyšší procento mortality oproti klecovým systémům, tzn. horší ekonomická bilance

(Novák, 2002, s. 32 - 33)

5.7. Výběhové chovy nosnic

Výběhové systémy umožňují přístup mimo halu a dovolují projevit celý repertoár chování. V hale jsou umístěna krmítka, napáječky a snášková hnízda, současně haly poskytují i úkryt. Ve výběhu je třeba zajistit úkryty a ochranu proti slunci a také vlastní výběh, ve kterém by nemělo docházet k přenosu parazitů. Oplocení by mělo zajišťovat ochranu proti predátorům. Výběhové chovy jsou z alternativních systémů ustájení nejnáročnější. Jsou zde vysoké investiční náklady, nízká snáška, vyšší spotřeba krmiva, horší hygienické podmínky. Koncentrace do sedmi ks na m² podlahové plochy. Vybavení haly je stejné jako při ustájení slepic na podestýlce. V případě, že se daří udržet dobrou čistotu vaječné skořápky, zvyšuje se ve vaječném obsahu podíl reziduí po léčivech z látek obsažených v trusu, i zvýšené množství těžkých kovů, které ulpěly na povrchu zelených

rostlin, jenž nosnice konzumují. Náklady na výrobu vajec jsou nejvyšší ze dříve uvedených systémů chovu (Košár, 2004, s. 22).

Zhoršený zdravotní stav a menší pohoda nosnic v důsledku zvýšených stresů při neustálém obnovování sociálních vztahů jsou obdobné jako při jejich chovu na podestýlce nebo ve voliérách. Riziko výskytu kanibalizmu se u tohoto systému chovu ještě zvětšuje zejména při intenzivním slunečním osvětlení. Výrazně se zvyšuje riziko výskytu infekčních a parazitálních onemocnění v důsledku zatrudnění výběhu exkrementy nosnic i volně žijících ptáků. Výběhy se velmi obtížně čistí a desinfikují (Košár, 2004, s. 23).

Výhody:

- Možnost pohybu na velkém prostoru, což vytváří předpoklady pro expresi širokého repertoáru přirozených projevů chování
- Přístup do výběhu
- Možnost pastvy, a tím daná pestrost krmení a změn diety
- Možnost automatizace sběru vajec snesených v kurníku

Nevýhody:

- Vysoké riziko vzniku onemocnění včetně parazitárních vzhledem ke kontaktu nosnic s trusem a volně žijícími ptáky
- Zvýšené riziko reziduí těžkých kovů, PCB, antibiotik ve vaječném obsahu
- Ohrožení predátory nebo strach z nich
- Působení extrémních klimatických podmínek ve výběhu a obtížná kontrola a řízení podmínek prostředí v hale
- Velké otvory do výběhu narušují optimální prostředí v ustájovacím prostoru
- Velké nároky na plochu výběhu a zabezpečení možnosti jeho střídání
- Nutnost udržovat výběh v čistém stavu
- Vysoká náročnost na pracovní sílu a vysoké náklady na řízení
- Nižší možnost zabezpečení biosecurity chovu (přenos onemocnění volně žijícími ptáky)

(Novák, 2002, s. 31)

5.8. Chovy na podestýlce

Pro podestýlku se používají dřevěné piliny, hobliny i řezaná sláma, toto stelivo sahá až do výšky 15 cm. Díky nízké koncentraci nosnic se především v zimě těžko dosahuje optimálních podmínek prostředí jako je teplota. Hřady jsou rozmístěny rovnoměrně, aby se zabránilo koncentraci trusu. Snášková hnízda mohou být umístěna podél stěny nebo uprostřed haly. V tomto systému dochází k častějšímu úhynu nosnic a to nejen díky kanibalismu, ale i sociálnímu stresu. Podestýlkový systém bez hřadů nesmí být v EU používán od roku 2006 (Tauson, 2005). Obrázek možného provedení chovu na podestýlce v kombinaci s roštovou podlahou viz příloha 10.5. obrázek č. 4.

Výhody:

- Různorodé prostředí chovu
- Možnost kontroly krmení a napájení
- Možnost široké škály projevů přirozeného chování (pohyb, létání, možnost úkrytu, mávání křídly, hřadování, hnízdění, hrabání, popelení)
- Žádné problémy s predátory, pokud není součástí technologie výběh
- Volný pohyb v celém prostoru haly
- Snadná instalace snáškových hnízd, hřadů a popeliště
- Snadnější vizuální kontrola hejna než u klecových systémů chovu
- Vyšší pevnost kostí v důsledku zvýšené pohybové aktivity nosnic
- Možnost automatizace sběru vajec

Nevýhody:

- Malé množství nosnic na jednotku plochy nemůže v chladných makroklimatických obdobích roku zajistit optimální rozmezí teploty prostředí ve stáji
- Vyšší koncentrace amoniaku a prachu v ustájecím prostředí
- Zvýšené riziko sociálních problémů při velkém počtu jedinců v jednom společném prostoru (agresivita, kanibalismus)
- Obtížná kontrola projevů ozobávání peří a kanibalismu
- Zvýšené riziko výskytu onemocnění i úhynu ve srovnání s klecovými systémy chovu

- Riziko výskytu endo- a ektoparazitů při možnosti kontaktu s trusem
- Obtížnější vyskladňování haly
- Obtížná dezinfekce a dezinfekce po vyskladnění
- Vyšší produkční náklady

(Novák, 2002, s. 31- 32)

6. Welfare

Zdraví a pohoda hospodářských zvířat závisí na úrovni zajištění správných hospodářských metod odpovídajících biologickým potřebám zvířat a vhodných podmínek prostředí. Proto i chovy nosnic musí splňovat požadavky na vhodnou výživu a způsoby krmení, volnost pohybu, fyzický komfort, možnost přirozeného chování, potřebu ochrany před nepříznivými klimatickými podmínkami, zraněním, strachem či úzkostí, onemocněním či poruchami chování. K dosažení životní pohody (welfare) v chovech drůbeže je třeba vytvořit takové podmínky, které zajistí požadavky stanovené Farm Animal Welfare Council (FAWC):

- 1) Odstranění hladu, žízně a podvýživy – neomezený přístup ke krmivu a čerstvé napájecí vodě v množství dostačujícím pro zachování dobrého zdravotního stavu, fyzické i psychické energie.
- 2) Odstranění fyzikálních a tepelných faktorů nepohody – zajištění odpovídajícího prostředí včetně zabezpečení před nepřízní makroklimatu a pohodlného místa k odpočinku.
- 3) Odstranění příčin vzniku bolesti, zranění, nemoci – v první řadě prevence onemocnění, popř. rychlá diagnostika a terapie.
- 4) Možnost projevu normálního chování – zajištění dostatečného prostoru, vhodného vybavení a možnost sociálních kontaktů s jedinci téhož druhu.
- 5) Odstranění strachu a deprese – vyloučení takových podmínek, které by způsobovaly psychické strádání a utrpení.

Absolutní dodržení všech „pěti svobod“ je v praktických podmínkách nereálné, jsou dokonce do určité míry neslučitelné. Např. naprostá volnost v chování

neumožňuje u žádného druhu zvířat dosažení optimální hygienické úrovně. Z toho vyplývá i nutnost vyloučit jednostranný přístup k hodnocení. Např. chovatelé preferují produkční hlediska – 1. a 3. kritérium, ochránci zvířat pak hlediska etologická kritérium 4. a 5. Komplex všech pěti kritérií vytváří soubor pravidel, umožňujících hlubší poznání faktorů, které se podílejí na vytváření pohody zvířat. Zvířata sama vnímají pohodu jinak než lidé. Bohužel názor větší části populace nevychází z hlubokých teoretických znalostí výsledků vědecko-výzkumné práce a zkušeností, které je možno získat především při pravidelném každodenním kontaktu se zvířaty (Novák, 2002, s. 31-30)

tabulka 1: Srovnání pohody ve dvou různých systémech chovu nosnic

Sledovaný faktor	Klecový chov	Výběhový chov
Krmivo a voda	uspokojeny	uspokojeny
Pohoda - tepelná	dobrá	variabilní
- fyzická	špatná	obvykle dobrá
Zdraví - onemocnění	ojediněle	parazitě
- bolest	běháký	poranění
Projevy chování	velmi omezené	agresivita, kanibalismus
Strach a stres	frustrace	agorafobie

(Webster, 1998)

Kanibalismus je vážným problémem v chovu slepic nosného typu z hlediska welfare a způsobuje vysoký úhyn. Kanibalismu se jednotlivé slepice naučí a může se rozšířit na velkou část hejna a stát se v tomto hejnu sociálním projevem. Výskyt kanibalismu v hejnu se špatně odhaduje a vyskytuje se ve všech systémech ustájení, zejména v alternativních (Newberry, 2004).

6.1. Welfare a chov drůbeže

Chov drůbeže se ve vyspělých zemích realizuje převážně v intenzivních podmínkách. Z hlediska ustájení se v řadě zemí uplatňuje tzv. welfare, který respektuje životní pohodu zvířat a vychází z přirozeného druhového chování zvířat. V souvislosti s ustájením drůbeže se aktivizují různé skupiny ochránců zvířat, kteří vyžadují, aby se v chovech zajišťovaly „optimální podmínky“. Tyto požadavky jsou v chovu nosnic legalizovány Směrnicí Rady Evropské Unie 1999/74EC, která stanoví minimální standardy pro ochranu nosnic. Dá se říci, že tato rozhodnutí jsou spíše politická, protože nerespektují základní faktor tj., že domestikací divokých zvířat, která se pak dlouhodobě šlechtila, se podstatně ovlivnily jejich vlastnosti a návyky. Rovněž není možné objektivně posoudit jaké kombinace různých negativních podmínek, kterým jsou zvířata v průběhu chovu vystavována, jsou pro ně větší nebo menší zátěží. Je samozřejmé, že ani jeden ze současných ani výhledově uvažovaných systémů ustájení nesplňuje a ani nemůže splňovat všechny podmínky, které si pro dosažení „pohody zvířat“ vymyslel člověk. Proto je třeba při posuzování systémů ustájení hledat určité kompromisy, které budou přijatelné jak pro zvíře, tak i pro chovatele (Tůmová, 2007, s. 4).

Vytváření optimálního prostředí pro zvířata je důležitým předpokladem pro jejich pocit pohody-welfare. V chovu slepic jsou pak užítkovost, zdraví a projevy chování dokladem toho, do jaké míry dané podmínky chovu vyhovují požadavkům zvířat. (Klecker, 2002 s. 9)

V rámci projektu *QC1128 – Ověření stávajících klecových a alternativních technologií a vývoj obohacených klecových technologií se zřetelem na Směrnici Rady EU č. 99/74* byly vybrány tři chovy slepic: neobohacený klecový chov odpovídající dřívějším směrnici, komfortní klecový chov plně odpovídající směrnici Rady EU 99/ a chov v hale s klasickou podestýlkovou technologií. Jako pokusný materiál bylo použito 376 ks hybridní kombinace ISA BROWN při světelném režimu 15 hodin světla.

Sledované ukazatele: příjem potravy, pití, kálení, starost o opeření, pohyb, hrabání – popelení, bojové aktivity, odpočinek a retenční chování, doba pohlavní dospělosti.

tabulka 2: Hodnocení slepic v jednotlivých technologických systémech v % v rámci světelného dne

Životní projev	Neobohacené klece	Komfortní klece	Podestýlkový chov
Příjem krmiva	58,5	42,5	35,85
Pití	5,3	4,90	4,25
Kálení	0,20	0,28	0,3
Pohyb	1,85	16,34	37,65
Popelení, hrabání	0,28	1,50	5,9
Bojové aktivity	0,93	2,9	3,0
Odpočinek	17,5	17,0	10,7
Starost o peří	15,10	14,5	2,35
Apetenční chování	0,34	0,17	0

Výsledky byly dosaženy v rámci projektu NAZV QC 1128

Z tabulky je patrný pokles aktivit projevů chování a to zejména u krmení a komfortního chování – starost o peří v komfortní a zejména podestýlkové technologii. Tento jev je možno vztáhnout ke známému poznatku o klasických klecových technologiích, kde zvířata z nemožnosti jiných aktivit se zabývají příjmem či náznakem příjmu krmiva. Totéž je možno vztáhnout na pokles aktivity starosti o peří, která v podestýlkové technologii spadala vždy do fázi před odpočinkem.

Naopak nárůst pohybových aktivit v klecové komfortní technologii vypovídá o částečném naplnění této přirozené aktivity slepic. U podestýlkové technologie pak byl nárůst pohybové aktivity přirozeně markantní. Ostatní projevy chování – odpovídají teoretickému předpokladu, kdy komfortní klecové technologie pouze částečně umožňují hrabání – popelení, ale toto je otázkou dalšího vývoje těchto klecí. Obecně je možno shrnout, že komfortní klecové technologie umožňují ve větší míře naplňovat přirozené potřeby slepic z hlediska životních projevů, podestýlkové technologie pak téměř plně, což dokazuje vymizení apetenčního – náhradního chování z nudy.

tabulka 3: Dosažení pohlavní dospělosti ve dnech v jednotlivých technologických systémech

Ukazatel	Neobohacené klece	Komfortní klece	Podestýlkový chov
Dosažení pohlavní Dospělosti ve dnech	130,6	133,0	142

Výsledky byly dosaženy v rámci projektu NAZV QC 1128

Hodnocení pohlavní dospělosti – mírné oddálení pohlavní dospělosti u komfortní technologie a výrazné oddálení pohlavní dospělosti slepice chovaných na podestýlkové technologii je možné dát do vztahu příjmu podestýlky (hoblovaček) z hrabišť u komfortní technologie a zejména u podestýlkové technologie. Zde je příjem podestýlky vysoký a způsobuje jak zhoršení využití živin krmné dávky, tak i zdravotní poruchy (Klecker, 2002 s. 10-11).

7. Program Ochrany zvířat

7.1. Stav slepice v ČR a EU

Soupis hospodářských zvířat od roku 2002 doznal metodické změny, díky kterým nové údaje nejsou srovnatelné s předchozí časovou řadou. Publikované výsledky za Českou republiku jsou bez dohadů počtu zvířat za tzv. podlimitní jednotky („hobby aktivity“ obyvatelstva).

Stavy slepice s dopočtem domácích hospodářství jsou publikovány pouze jedenkrát ročně ve výkazu Výsledky chovu drůbeže ČSÚ. V roce 2008 se stavy slepice mírně zvýšily v zemědělském sektoru a i celkem. Stavy slepice celkem se zvýšily pouze o 1 %, což by se dalo považovat za stagnaci (Situační a výhledová zpráva – drůbež a vejce 2009).

tabulka 4: Stavby slepic po dopočtu domácích hospodářství obyvatelstva ČR

Rok	Zemědělský sektor	Domácí hospodářství	Celkem
2002	x	x	12 111 096
2003	6 754 852	4 961 280	11 716 132
2004	6 344 869	4 767 869	11 112 349
2005	5 539 143	4 378 116	9 917 259
2006	5 426 940	4 961 646	10 388 586
2007	5 749 022	4 912 030	10 661 052
2008	6 044 670	4 746 182	10 790 852

Pramen: Výsledky chovu drůbeže ČSÚ

tabulka 5: Počty slepic v EU s jejich podíly jednotlivých chovech v roce 2007

Země	Počet slepic v tis. ks	Z toho v chovech v %				
		klecový	s výběhem	na podestýlce	ekologický	
Rakousko	AT	5 271	30,1	18,4	43,0	8,5
Švédsko	SE	5 598	42,4	0,3	57,3	-
Nizozemsko	NL	29 960	45,9	12,1	39,8	2,2
Dánsko	DK	3 062	55,5	3,1	24,8	16,6
Německo	DE	47 513	62,8	10,3	22,0	4,9
Slovinsko	SL	1 362	62,9	0,3	36,6	0,2
V. Británie	UK*	29 800	63,8	27,2	6,0	3,0
Irsko	IE	1 890	66,5	31,7	0,2	1,6
Maďarsko	HU	6 823	74,1	1,4	24,1	0,4
Itálie	IT	47 250	78,5	1,3	17,8	2,4
Finsko	FI	4 172	80,0	-	18,2	1,8
Francie	FR	43 579	81,1	12,4	3,1	3,4
Portugalsko	PT	161	83,0	17,0	-	-
Belgie	BE	9 197	83,7	5,3	10,0	1,0
Kypr	CY	408	87,3	4,1	8,4	0,2
Estonsko	EE	1 156	92,1	2,7	5,2	
Polsko	PL*	32 319	92,6	0,2	7,1	0,1
Slovensko	SK*	5 592	94,0	-	6,0	-
ČR	CZ	5 852	95,8	-	4,1	0,1
Španělsko	ES	41 628	97,1	1,5	1,2	0,2
Litva	LT	2 793	98,0	-	2,0	-
Rumunsko	RO	41 640	12,6	85,5	1,9	-
Bulharsko	BG	4 302	70,1	-	29,9	-

Pramen: ZMP podle Evropské komise; Situační a výhledová zpráva Mze 7/ 2008

Poznámka: * rok 2006; ** bez domácích chovů

V průměru všech zemí EU, bylo podle Evropské komise v roce 2007 chováno 67 % slepic v klecovém systému. V alternativních chovech (tj. na podestýlce, s výběhem a v ekologickém) je chováno 33 % slepic. V EU je považován chov nosnic na podestýlce za nejdůležitější alternativní chov a v roce 2007 bylo takto chováno 14,6 % nosnic, zatímco v roce 2006 to bylo 11,8 %. Podíl chovaných slepic s výběhem přitom mírně

klesl z 8,5 % v roce 2006 na 7,9 % v roce 2007 Naopak v roce 2007 meziročně zvýšil podíl slepic chovaných v ekologickém zemědělství o 0,2 % na 2,4 % (Zita, 2008, s. 48)

7.2. Program Ochrany zvířat

Vrcholným orgánem programu ochrany zvířat je Ministerstvo zemědělství. To stanovuje hlavní úkoly a řídí výkon státní správy na tomto úseku. Dalším orgánem je oddělení ochrany zvířat a to v rámci odboru živočišných komodit.

Program ochrany pohody zvířat byl novelizován 1. 8. 2008 a zahrnuje požadavky nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování předpisů týkajících se krmiv, potravin a pravidel péče o zdraví a pohodu zvířat. Odbornou činnost péče o pohodu a ochranu zvířat proti týrání, řízení dozoru, předkládání opatření provádí oddělení péče o pohodu zvířat. Výkonem dozoru nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám veterinárním zákonem jsou pověřeny příslušné krajské veterinární správy a Městská veterinární správa v Praze, další povinnosti a kompetence jsou uvedeny v příloze 10.6.

Vrchní inspektor pro péči a pohodu zvířat je pověřen vedením odborného úseku péče o pohodu a dozoru nad ochranou zvířat na úrovni KVS. Přímou činností inspektorů – veterinárních lékařů KVS pro péči o pohodu zvířat, v rozsahu MN jim stanovuje konkrétní úkoly činnosti. V rozsahu stanoveném MN spolupracuje s vrchními inspektory nebo s vedoucími odborů KVS, případně inspektory KVS, v problematice péče o pohodu zvířat tuto činnost koordinuje a poskytuje aktuální informace o své činnosti vedení KVS, případně SVS. Dále zpracovává plán akcí na úseku péče o pohodu zvířat. Vede a archivuje odbornou dokumentaci související se zajištěním ochrany a péče o pohodu zvířat. Odpovídá za evidenci a kontrolu akcí „Program OZ“ v databázi „Klient-Welfare“ (Program ochrany zvířat situace v roce 2008).

V rozsahu působnosti KVS řídí, zabezpečuje a kontroluje dozor nad péčí o pohodu zvířat a v případech, kdy si to vyhradí, jej přímo u chovatelů provádí. Činnosti, které dále zabezpečují, jsou uvedeny v příloze 10.7.

Inspektoři KVS – úřední veterinární lékaři na úseku ochrany pohody zvířat provádějí dozor nad ochranou a péčí o pohodu zvířat na svém pracovišti (např. shromažďovací středisko, jatky) nebo ve vymezené územní působnosti (inspektorát, zpravidla s činností na území okresu) a to ve stanoveném rozsahu podle zadání a pokynů vrchního inspektora KVS pro péči o pohodu zvířat. Vedou odbornou dokumentaci související se zajištěním ochrany a péče o pohodu zvířat v rozsahu vymezené působnosti. Zabezpečují evidenci, kontrolu a archivaci akcí v databázi „Klient-Welfare“. Provádí hodnocení výsledků „Programu OZ“ získaných z příslušné oblasti vymezené svou územní působností. Podle stanovených pokynů poskytují písemné, případně jiné aktuální informace o své činnosti vrchnímu inspektorovi KVS pro péči o pohodu zvířat, zejména v případech kontrolních zjištění při porušení předpisů ochrany zvířat, kde se podílejí na přípravě podkladů pro další řízení. Jejich konkrétní odborová a dozorová činnost v rámci ochrany zvířat proti týrání je uvedena v příloze 10.8. (Program ochrany zvířat situace v roce 2008).

Inspektoři KVS – veterinární lékaři na úseku veterinární hygieny zajišťují konkrétní odbornou a dozorovou činnost:

- pravidelnou (každodenní) kontrolu ochrany a péče o pohodu při přepravě zásilek zvířat na jatky,
- pravidelnou (každodenní) kontrolu ochrany a péče o pohodu zvířat při porážení na jatkách,
- pravidelným (minimálně 1x za čtvrtletí) vyhodnocováním nálezů při prohlídce masa a orgánů,
- kontrolu rituálních porážek,
- kontrolu sezónního prodeje živých ryb – namátkově minimálně 5 %,

- minimálně čtvrtletní kontrolu zaměřenou na záznamy provozovatele o příjezdech a vykládce zásilek se zvířaty, kontrolách použitých porážecích přístrojů a zařízení atd.

Zjištěné údaje zaznamenávají podle zásad uživatelského manuálu Metodická podpora odboru informačních a komunikačních technologií (OIKT) SVS ČR pro práci s klientem Informačního systému SVS ČR.

Vlastní kontrolní program a četnost dozorových akcí a odborný rozsah prováděných kontrol vychází z podmínek stanovených platnými předpisy (např. zákon OZT, vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování) a je stanoven např. podle druhů a kategorií zvířat a prováděné činnosti podle zásad uživatelského manuálu OIKT. Prognózování četnosti dozorových akcí a plánování činnosti má vycházet ze zásad uvedených v příloze 10.9. (Program ochrany zvířat situace v roce 2008).

7.3. Kontroly provedené v rámci programu pro ochranu zvířat v chovech nosnic

V chovech nosnic bylo provedeno rovněž vyhodnocení podle požadavku a metodiky směrnice č. 98/58/ES za období roku 2007, při kterém byla kontrolována evidovaná hospodářství. V 61 hospodářstvích s neobohacenými klecemi byla kontrola v některých chovech provedena opakovaně (intenzita kontrol 118,3 %), obdobně ve vybraných chovech s podestýlkou byla kontrola provedena opakovaně. Dále bylo hodnoceno 25 hospodářství s výběhy (v roce 2007 evidována pouze 3 hospodářství), vzhledem k nárůstu počtu chovů s touto technologií nelze vyloučit, že se kontrolní podmínky vzhledem k počtu chovaných nosnic (více než 350 ks) na uvedený druh chovu plně vztahovaly. Závady byly zjišťovány u všech druhů chovů nosnic jen ojediněle (Program ochrany zvířat, situace v roce 2008).

tabulka 6: Informace o kontrole vybraných druhů a kategorií zvířat podle Směrnice 98/58/ES

	Výběh	Podestýlka	Obohac. klece	Neobohac. klece	
Hospodářství podléhající kontrole	13	37	10	61	
Hospodářství kontrolována	3	62	10	72	
Hospodářství s nedostatky	0	2	1	6	
Počet nedostatků	Personál	0	1	0	0
	Denní kontroly	0	1	0	0
	Evidence a vedení záznamů	0	1	0	1
	Prostory pro zvířata (vel.plochy)	0	1	2	5
	Objekty a ustájení	0	1	0	3
	Minimální osvětlení	0	2	0	1
	Povrchy podlah	0	1	1	1
	Manipulovatelné materiály	0	1	0	0
	Automat.a mech. zařízení	0	1	1	2
	Krmení, voda a další látky	0	2	0	2
	Nedovolené zákroky	0	1	0	2
	Chovatelské postupy	0	1	0	2
	Nedostatek A	0	0	0	0
	Nedostatek B	0	0	0	0
	Nedostatek C - podnět	0	0	0	3
Nedostatek C - pokuta	0	0	1	0	
Nedostatek C - správ. řízení	0	0	1	1	

Pramen: Informační bulletin č. 4/2008, Program ochrany zvířat - situace v roce 2007

8. Praktická část

8.1. Podnik pro produkci vajec v Kosičkách, s. r. o.

8.1.1. Historie

Historie tohoto podniku sahá do roku 1969, kdy byl založen jako družstevní zemědělský podnik čtyřmi jednotnými zemědělskými družstvy – Kosice, Kosičky, Nechanice a Mlékosrby. Bylo postaveno 5 hal o kapacitě 50 000 kusů nosnic pro chov v jednoetážových klecích a 2 odchovné haly o kapacitě 30 000 kusů pro chov na hluboké

podestýlce. Výstavba byla ukončena v roce 1974, kdy byla dostavěna šestá hala. Výroba byla zahájena v roce 1971. V roce 1991 prošel podnik transformací a přeměnil se na společnost s ručením omezeným.

8.1.2. Současnost

Podnik je rozdělen do dvou středisek. Prvním střediskem jsou Mlékosrby, zde dochází k chovu kuřic pro potřeby druhého střediska. Kapacita je 65 tisíc kuřat. Druhým střediskem jsou Kosičky. Nachází se tu 6 hal s kapacitou 130 tisíc nosnic. Nosnice jsou chovány v klecích, které splňují požadavky EU na sklon podlahy, výšku klece a osazení na 1 cm². Jsou zde chováni hnědovaječní hybridy. Ročně se zde vyprodukuje okolo 35 mil. vajec.

8.1.3. Péče o nosnice

Krajská veterinární správa pro Královéhradecký kraj tomuto podniku přidělila certifikát s registrační značkou chovu CZ 489 a certifikát pro výtuk melanže. Dále je podnik držitelem registračního čísla chovatele CZ 054397, které mu udělila Mezinárodní testovací stanice Ústrašice. Podnik je pod stálým i privátním veterinárním dozorem. Dále provádí pravidelné vakcinace proti několika nemocem. Také provádí pravidelné odběry vajec pro odběr vzorků na výskyt salmonely a těžkých kovů, dále odběr trusu na vyšetření Salmonely. Na základě výsledků těchto odběrů získává licenci na prodej vajec.

8.1.4. Podnik ve vztahu k životnímu prostředí

V minulosti podnik porušil zákon tím, že nenahlásil do Integrovaného registru znečištění údaje o množství vyprodukovaného amoniaku. Proto od roku 2004 přidává do krmiv speciální přípravek, který snižuje obsah amoniaku v trusu o 48 %. A naleznete jej v registru znečišťovatelů ovzduší. Krajský úřad Královéhradeckého kraje schválil v roce 2005 podniku Plán zásad správné zemědělské praxe. Podnik svádí veškeré odpadní vody do čističky odpadních vod v obci Kosice. Podnik se věnuje třídění odpadu – směsný odpad, plasty, železo a nebezpečný odpad. Protože se podnik věnuje chovu slepic, vzniká zde i biologický odpad. Tento odpad je likvidován speciální firmou v časových intervalech dle potřeb podniku.

8.2. ZEMPRO Opava, a. s.

8.2.1. Historie

Podnik byl založen v roce 1968 jako společný zemědělský podnik. Jednotná zemědělská družstva v Opavě shromáždila potřebné prostředky a nechala vystavět haly pro chov nosnic. V roce 1993 se podnik transformoval na akciovou společnost a vydal 4 000 ks akcií o jmenovité hodnotě 10 000 Kč. Každé družstvo získalo počet akcií dle svého vkladu. V letech 1995 – 1999 se transformovala i jednotlivá zakládající družstva. Tak došlo k roztržštění podílů mezi padesát vlastníků.

8.2.2. Současnost

Tato firma se zaměřuje především na výrobu konzumních vajec, dále ve svých halách odchovává brojlerová kuřata a kuřice. ZEMPRO Opava, a. s. vlastní 9 klimatizovaných hal. V 6 halách o kapacitě 90 000 slepic jsou chovány nosnice. Vyprodukuje se zde okolo 82 000 kusů vajec za den. Chovají se zde hnědovaječní hybridi Hisex. Ve zbylých 3 halách probíhá odchov brojlerových kuřat s kapacitou 35 000 kusů a chov kuřic s kapacitou 100 000 kusů pro vlastní i odběratelskou potřebu. Všechny tyto haly jsou upraveny podle norem Evropské unie.

8.2.3. Péče o nosnice

Podnik získal od Krajské veterinární správy pro Moravskoslezský kraj doklad o schválení podniku s chovem drůbeže se schvalovacím číslem CZ 81047550 pro užitkovou drůbež. Dále doklad o schválení a registraci pro třídírnu vajec, sklad vajec a přepravu vajec s číslem CZ 5736. Firma je členem Českomoravské drůbežářské unie, která své členy informuje o novinkách nejen v legislativě, ale i o ceně, krmných směsích, dále provádí školení. Podniku byl také udělen o schvalovací číslo CZ 15065 pro výrobu pasterované melanže.

8.2.4. Podnik ve vztahu k životnímu prostředí

ZEMPRO Opava, a. s. je členem Integrovaného registru znečištění. Řídí se provozním řádem velkého zdroje znečišťování ovzduší. Má schválený Plán zavedení zásad správné zemědělské praxe. Odpadní vody z mytí a čištění hal jsou společně se splašky ze sociálních zařízení vyváženy na zemědělské pozemky. Komunální odpad je pravidelně vyvážen.

Uhynulá zvířata jsou shromažďována ve sběrných nádobách a odklizená do kaflerního boxu.

8.3. Zhodnocení obou podniků

Podnik pro výrobu vajec v Kosičkách, s. r. o. je typickým českým producentem vajec. V České republice je 96 % nosnic chováno v klecích, stejně tak je tomu i v tomto podniku. Protože prošel rekonstrukcí sběrných pásů, které vedou od klecí do třídírny vajec je jasné, že se jeho cesta nebude ubírat k ekologickému chovu, ale bude pokračovat dále v klecovém chovu.

I když se v minulosti podnik dostal za hranici zákona pro nezaregistrování do Integrovaného registru znečištění. A vedl spor se sdružením Děti Země, které nesouhlasilo s plánovaným rozšířením podniku, v současnosti splňuje podmínky pro podnikání.

ZEMPRO Opava, a. s. provozuje velkochov nejen nosných slepic, ale i brojlerů. Většinu produkce vajec zajišťuje z klecových chovů, nabízí i produkci z alternativního chovu na podestýlce.

Oba podniky zabezpečují pro nosnice dobré podmínky, co se týče zdravotní péče a krmení. Když vezmeme v úvahu ustájení, tyto podniky neumožňují nosnicím v klecových chovech uskutečňovat některé základní potřeby, z hlediska právní úpravy je tento postup v souladu s platnou legislativou.

Je však nutné konstatovat, že zástupci největších českých producentů vajec své podniky neprezentují na internetových stránkách tak, aby bylo možné využít jejich prezentací pro hodnocení praktické části mé práce. Nelze je téměř kontaktovat. Tento postup je v jiných odvětvích nepředstavitelný, zde nám tato situace připomíná, že chov nosnic je stále citlivé téma.

Z tohoto důvodu jsem pro svou práci zvolila menší firmy, které mi umožnily použít a zpracovat jejich informace.

9. Závěr

V problematice chovu nosnic toho bylo v posledních letech publikováno mnoho. Názory se různí. Hlavní dvě nesmiřitelné strany jsou ochránci a producenti vajec. Ochránci tlačí na vlády a prosazují šetrnější zacházení s nosnicemi, to by vedlo k zvýšení ceny vajec. I přesto, že spotřebitelů s ochotou kupovat ekologické vejce přibývá, většina veřejnosti stále není ochotna kupovat dražší vejce. Navíc produkce vajec z ekologických chovů by nemohla pokrýt spotřebu. Na druhou stranu v dnešní době jsou kladeny důrazy na minimalizaci nákladů, což vede opět k nátkům na vládu tentokrát ze strany producentů vajec.

Žádný ze systémů chovů, které byly představeny v této bakalářské práci nelze považovat za ideální. Každý má své pro a proti. Odpůrci klecových chovů velmi neradi uslyší, že nosnice v klecích mají lepší zdravotní stav, co se týče endo i ekto - parazitů a lépe se u nich provádí veterinární a chovatelská kontrola. Oproti klecovým chovům všechny alternativní chovy způsobují ztíženou možnost kontroly zdravotního stavu, navíc v nich dochází k daleko většímu kanibalismu. Výběhové chovy způsobují zas ohrožení jak parazitární, tak i v podobě predátorů, počasi a onemocnění.

Na popud laické veřejnosti a organizací zabývajících se ochranou zvířat vydala EU směrnici EK 1999/74, kterou se řídí i Česká republika, kterou zpracovala ve vyhlášce č. 208/2004 Sb. o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění pozdějších změn a doplňků. Otázkou je, zda je tato právní úprava dostatečná. Tuto otázku jsem si kladla na začátku této bakalářské práce. Dle mého názoru vyjadřuje název vyhlášky přesně to, co znamená. Nejedná se totiž o ochranu nosnic, nýbrž jen stanovuje jakési minimální standardy pro „lepší“ přežívání. Zákon, který neumožňuje zvířeti nejzákladnější projevy jako je například roztáhnutí křídel je špatný. Jistěže je špatný a nedostačující, ale musíme si uvědomit, že slepice chované pro vejce – dnes už je nazýváme nosnými hybridy, byly desítky let člověkem šlechtěny, aby vykazovaly vyšší a vyšší produkci vajec. Toto šlechtění výrazně ovlivnilo jejich chování, návyky a vlastnosti. Již delší dobu se nejedná o typického kura domácího. Jejich přirozeným prostředím už dávno není příroda, jejich domovem se stala klec nebo výběhová hala s upraveným světelným režimem.

Právní úprava se v tomto směru bude muset ještě hodně vyvíjet. Jak v oblasti cíleného šlechtění, tak v oblasti chovu nosnic. Můžeme doufat, že se jednou člověk umoudří, přestane se honit za zvýšením produktivity na úkor toho, že sebere zvířatům jejich sebeúctu zavřením do klecí.

10. Seznam tabulek:

tabulka 1: Srovnání pohody ve dvou různých systémech chovu nosnic	25
tabulka 2: Hodnocení slepic v jednotlivých technologických systémech v % v rámci světelného dne.....	27
tabulka 3: Dosažení pohlavní dospělosti ve dnech v jednotlivých technologických systémech.....	28
tabulka 4: Stavy slepic po dopočtu domácích hospodářství obyvatelstva ČR	29
tabulka 5: Počty slepic v EU s jejich podíl v jednotlivých chovech v roce 2007.....	30
tabulka 6: Informace o kontrole vybraných druhů a kategorií zvířat podle Směrnice 98/58/ES.....	34

11. Použitá literatura:

Andrt, M. (2003): Referenční *dokument BAT, Intenzivní chov drůbeže a prasat*, Překlad originálu z července 2003. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze

Klecker, D. a kol. *Porovnání jednotlivých technologických systémů v chovu slepic*. Sborník přednášek, konference „Drůbež 2002“ Technologické systémy v chovu drůbeže. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2002 ISBN 80-7157-579-8

Košář, K. (2003): *Důsledky jednostranného pohledu na pohodu nosnic*. Sborník referátů, Konference „Současnost a perspektivy chovu drůbeže“, ČZU Praha, 127 – 131.

Košár, K. a kol. *Zásady welfare a nové standardy EU v chovu drůbeže*. Praha: Výzkumný ústav živočišné výroby, 2004 ISBN 80-86454-46-0.

Ledvinka, Z. a kol. *Užitkovost nosnic a kvalita vajec v různých systémech chovu*. 1. Vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2008 ISBN 978-80-213-1831-1.

Newberry, R. C. (2004): *Canibalism. In: Perry: Welfare of the Laying Hen*. CABI Publishing, první vydání, 239 – 258.

Novák, P. a kol. *Zoohygiena, prostředí a welfare v nových technologických systémech chovu nosnic*. Sborník přednášek, konference „Drůbež 2002“ Technologické systémy v chovu drůbeže: Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2002 ISBN 80-7157-579-8.

Podnik pro výrobu vajec v Kosičkách, s. r. o. [Cit. 2010-02-15] Dostupný online na [www:<http://www.vejcekosicky.cz>](http://www.vejcekosicky.cz)

Naformátováno: Čeština

Naformátováno: Čeština

Naformátováno: Čeština

Roubalová, M., *Situační a výhledová zpráva – drůbež a vejce 2009*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2009 ISBN 978-80-7084-811-1.

Směrnice rady EU 1994/74/ES [Cit. 2010-02-15] Dostupný on-line na [www:<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:03:26:31999L0074:CS:PDF >](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:03:26:31999L0074:CS:PDF)

Státní veterinární správa, Praha, *Program ochrany zvířat, situace v roce 2007*.2008[Cit. 2010-02-15] Dostupný on-line na [www:< http://www.svscr.cz/files/ib0804.pdf>](http://www.svscr.cz/files/ib0804.pdf)

Státní veterinární správa, Praha, *Program ochrany zvířat, situace v roce 2008*.2009[Cit. 2010-02-15] Dostupný on-line na [www:< http://eagri.cz/public/eagri/pub/7b/10/90/10553_25664_POZ08tisk.pdf>](http://eagri.cz/public/eagri/pub/7b/10/90/10553_25664_POZ08tisk.pdf).

Tauson, R. (2005): *Management and housing systems*. Proceedings of 13th European Symposium of Poultry Nutrition, Blankenberge, Belgium, 226- 231.

Tůmová, E. (2007): Vědecký výbor výživy zvířat: *Vliv systému ustájení a výživy na kvalitu masa a vajec drůbeže*. Praha: Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i. [Cit. 2010-02-15] Dostupný on-line na [www:<http://www.vuzv.cz/sites/File/studie_tumova_10-09.pdf>](http://www.vuzv.cz/sites/File/studie_tumova_10-09.pdf).

vyhláška č. 208/2004 Sb o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb [Cit, 2010-02-15] Dostupný on-line na [www:< http://www.agroporadenstvi.cz/attachments/04-208.htm >](http://www.agroporadenstvi.cz/attachments/04-208.htm)

Webster, A., *Animal Welfare, A Cool Eye Towards Eden*, University of Bristol, 1993:273.

Zita, L., *Vybrané kapitoly z chovu drůbeže*. 1. Vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008 ISBN 978-80-213-1852-6.

ZEMPRO Opava, a. s. [Cit. 2010-02-15] Dostupný online na [www<http://www.zempro.cz/profil_spolecnosti.php>](http://www.zempro.cz/profil_spolecnosti.php)

Naformátováno: Portugalština (Brazílie)

12. Přílohy:

10.1. Přehled nepřímé ochrany zvířat (platné k 1. 4. 2009)

Zdraví zvířat – veterinární péče:

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 154/2000 Sb., zákona č. 102/2001 Sb., zákona č. 76/2002 Sb., zákona č. 120/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 131/2003 Sb., zákona č. 316/2004 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 48/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 124/2008 Sb. a zákona č. 182/2008 Sb. (úplné znění bylo vyhlášeno pod číslem 332/2008 Sb.),
- vyhláška č. 291/2003 Sb., o zákazu podávání některých látek zvířatům, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí, a o sledování (monitoringu) přítomnosti nepovolených látek, reziduí a látek kontaminujících, pro něž by živočišné produkty mohly být škodlivé pro zdraví lidí, u zvířat a v jejich produktech, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemístování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 372/2003 Sb., o veterinárních kontrolách při obchodování se zvířaty, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 377/2003 Sb., o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu zvířat ze třetích zemí, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 382/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 202/2004 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání afrického moru prasat,

- vyhláška č. 356/2004 Sb., o sledování (monitoringu) zoonóz a původců zoonóz a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka,
- vyhláška č. 389/2004 Sb., o opatřeních pro tlumení slintavky a kulhavky a k jejímu předcházení a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, ve znění vyhlášky č. 356/2004 Sb.,
- vyhláška č. 610/2004 Sb., o označování a pasech psů, koček a fretek v zájmovém chovu při jejich neobchodních přesunech a o změně vyhlášky č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností,
- zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Chov zvířat:

- zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 448/2006 Sb., o provedení některých ustanovení plemenářského zákona,
- vyhláška č. 370/2006 Sb., o odborných kurzech k výkonu některých odborných činností v oblasti šlechtění a plemenitby hospodářských zvířat,
- zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství,
- vyhláška č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství,

- nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat.

Krmiva:

- zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 356/2008 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském), ve znění pozdějších předpisů.

Rostlinolékařská péče:

- zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 327/2004 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin,
- vyhláška č. 329/2004 Sb., o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin, ve znění pozdějších předpisů.

Ochrana přírody a krajiny:

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 152/2006 Sb., o odchylném postupu při ochraně ptáků a výjimce ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů ptáků pro jejich značení,
- vyhláška č. 294/2006 Sb., o odchylném postupu pro usmrcování špačka obecného,
- zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů,

- vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobů výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech,
- zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 227/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy).

Ochrana životního prostředí:

- zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 209/2004 Sb., o bližších podmínkách nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů.

Myslivost:

- zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 245/2002 Sb., o době lovu jednotlivých druhů zvěře a bližších podmínkách provádění lovu, ve znění pozdějších předpisů.

Rybářství:

- zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů.

Zoologické zahrady:

- zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách), ve znění pozdějších předpisů.

Podnikání - obchod se zvířaty a jejich drezúra:

- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

Ochrana veřejného zdraví:

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Léčiva a chemické látky:

- zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 54/2008 Sb., o způsobu předepisování léčivých přípravků, údajích uváděných na lékařském předpisu a o pravidlech používání lékařských předpisů, ve znění pozdějších předpisů,

- vyhláška č. 84/2008 Sb., o správné lékařské praxi, bližších podmínkách zacházení s léčivy v lékárnách, zdravotnických zařízeních a u dalších provozovatelů a zařízení vydávajících léčivé přípravky,
- vyhláška č. 86/2008 Sb., o stanovení zásad správné laboratorní praxe v oblasti léčiv,
- vyhláška č. 226/2008 Sb., o správné klinické praxi a bližších podmínkách klinického hodnocení léčivých přípravků,
- vyhláška č. 228/2008 Sb., o registraci léčivých přípravků,
- vyhláška č. 229/2008 Sb., o výrobě a distribuci léčiv,
- vyhláška č. 344/2008 Sb., o používání, předepisování a výdeji léčivých přípravků při poskytování veterinární péče,
- zákon č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 219/2004 Sb., o zásadách správné laboratorní praxe, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní právní předpisy:

- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 213/2004 Sb., kterou se stanoví seznam teoretických a praktických oblastí, které tvoří obsah vzdělání a přípravy vyžadovaný v České republice pro výkon regulované činnosti v rámci působnosti Ministerstva zemědělství,
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů,

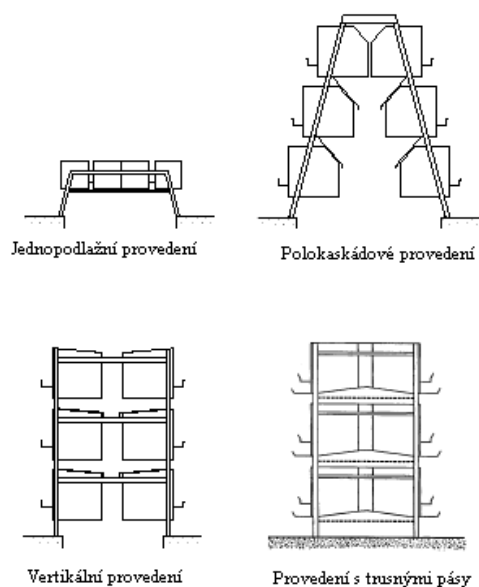
- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Česká republika je smluvní stranou následujících dohod Rady Evropy a smluv:

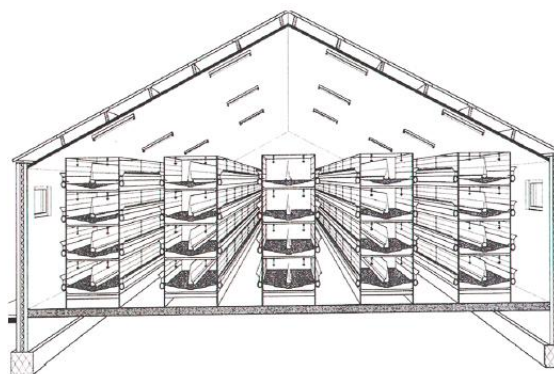
- Protokol týkající se sanitárních a fyto-sanitárních opatření a opatření na ochranu zvířat ve vztahu k obchodu k Evropské dohodě zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé, č. 200/1998 Sb.,
- Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu, č. 19/2000 Sb. m. s.,
- Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě, č. 20/2000 Sb. m. s.,
- Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, č. 21/2000 Sb. m. s.,
- Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat, č. 114/2003 Sb. m. s.,
- Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely, č. 116/2003 Sb. m. s.,
- Protokol o změně Evropské dohody o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely, č. 118/2006 Sb. m. s.

Uvedené dohody vytvářejí základ předpisů pro ochranu zvířat i v Evropském společenství a jsou v obecných zásadách i součástí českých právních předpisů

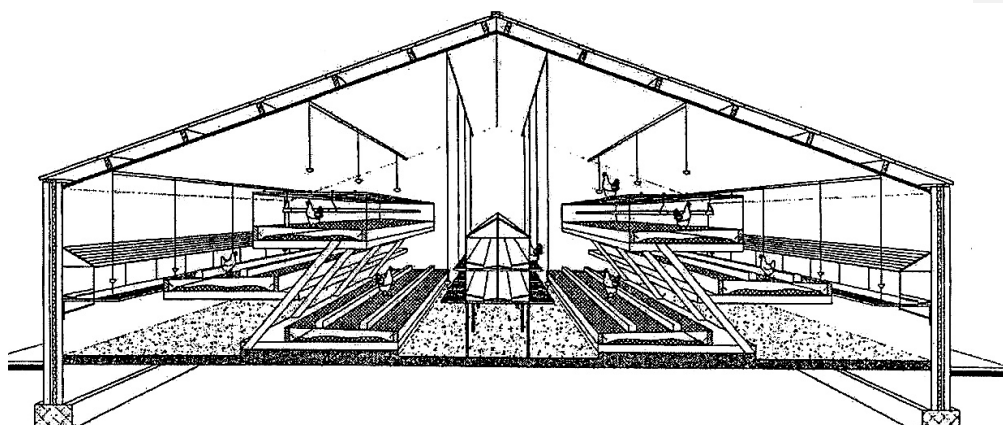
10.2. **Obrázek č. 1.** :Čtyři nejběžnější typy provedení bateriových systémů pro chov nosnic

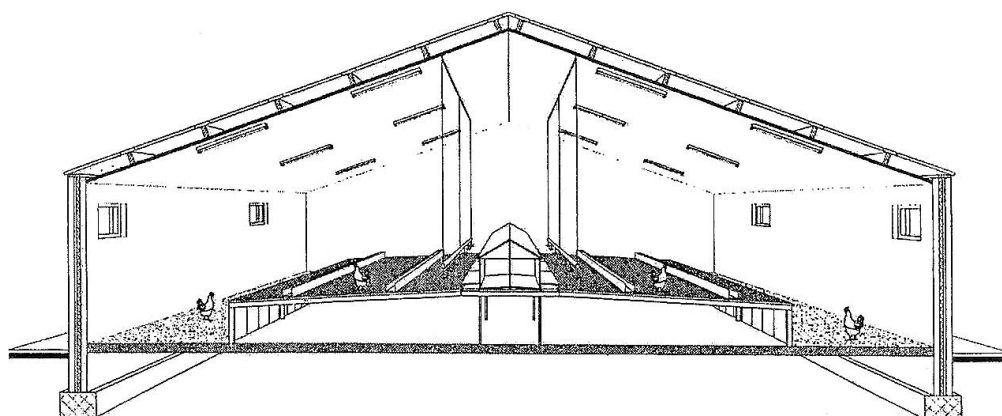
10.3. **Obrázek č. 2.** :Schéma možného provedení obohacených klecových chovů

10.4. **Obrázek č. 3.** : Schéma jednoduchého voliérového systému chovu nosnic

10.5. **Obrázek č. 4.** : hala s hlubokou podestýlkou v kombinaci s roštovou podlahou

10.6. Krajské veterinární správy a Městská veterinární správa v Praze (dále jen „KVS“), dále:

- povolují užití jiných postupů utrácení zvířat podle § 5h odst. 4 zákona OZT,
- vydávají, mění nebo odnímají rozhodnutí o povolení chovu nebezpečných druhů zvířat / druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči,
- přijímají oznámení podle § 13a odst. 1 zákona OZT a podávají návrh příslušnému živnostenskému úřadu podle § 13a odst. 2 zákona OZT,
- evidují dopravce zvířat v místě své působnosti a o aktuálním stavu neprodleně informují SVS ČR, která vede a zveřejňuje centrální evidenci dopravců,
- schvalují a kontrolují knihy jízd předložené odesílatelem před provedením přepravy zvířat a po jejím ukončení; tyto dokumenty stanoveným způsobem archivují,
- stanovují veterinární podmínky pro provádění pokusů na zvířatech podle § 4 odst. 3 veterinárního zákona,
- ukládají nápravná opatření chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám, a to formou rozhodnutí podle ustanovení § 143 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, nebo formou rozhodnutí podle ustanovení § 150 odst. 5 správního řádu, nebo formou rozhodnutí o závazném pokynu [§ 52 odst. 1 písm. b) veterinárního zákona] podle části druhé správního řádu, a následně kontrolují jejich plnění,
- podávají podněty obecním úřadům obcí s rozšířenou působností k projednávání správních deliktů vyplývajících z porušení povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým nebo právnickým osobám zákonem OZT; současně s podáním, nebo na vyžádání obecního úřadu s rozšířenou působností vypracovávají podle § 24a odst. 5 zákona OZT odborné vyjádření orgánů veterinární správy, které je v řízení o přestupku nebo správním deliktu závazné, dále se přesvědčí, zda obecní úřad s rozšířenou působností projednal podaný podnět a vyrozuměl o tom KVS podle § 24a odst. 4 zákona OZT,
- kontrolují podmínky ochrany zvířat pro konání veřejného vystoupení nebo svodu zvířat, provádí kontrolu splnění podmínek podle § 8 zákona OZT,

- na základě § 28a (zvláštní opatření) zákona OZT podávají návrhy obcím s rozšířenou působností ke správním rozhodnutím zajištění náhradní péče, snížení počtu chovaných zvířat a pozastavení činnosti,
- vydávají závazné posudky podle § 56 veterinárního zákona pro stavby, ve kterých budou chována zvířata (vyhláška č. 208/2004 Sb.).
- vydávají, mění a odnímají fyzickým a právnickým osobám povolení k provozování asanační činnosti (odchytu toulavých zvířat) dle § 39 odst. 2 veterinárního zákona,
- vyjadřují se podle § 7 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, k chovu zvěře v zajetí,
- podle pokynů SVS ČR zpracovávají a poskytují stanovené informace v návaznosti na dotační politiku MZe ČR,
- uplatňují stanoviska k územním plánům a závazná stanoviska v územním řízení podle § 49 veterinárního zákona z hlediska veterinární péče.

Kvalifikačním předpokladem pro pověření k výkonu uvedené dozorové a odborné činnosti je pro veterinárního lékaře, zaměstnance KVS, splnění podmínek § 26 zákona OZT doložené osvědčením (Program ochrany zvířat situace v roce 2008).

10.7. Vrchní inspektor KVS pro péči o pohodu zvířat dále zajišťuje:

- dozor nad péčí o pohodu hospodářských zvířat podle stanoveného plánu,
- provedení periodických - ročních komplexních kontrol ochrany zvířat a péče o jejich pohodu při porážení na jatkách a zajištění pravidelných provozních kontrol zvířat při porážení na jatkách a při sezónním prodeji živých ryb,
- dozor nad péčí o pohodu zvířat v zájmových chovech, včetně chovu nebezpečných druhů zvířat / druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, kontrolu v obchodech se zájmovými zvířaty, ochranu zvířat v jezdeckých a jízdnicích podnicích, kontrolu v útulcích včetně kontrol péče o toulavá a opuštěná zvířata obcemi, regulace populace atd.,
- dozor nad péčí o pohodu volně žijících zvířat, zvířat v zoologických zahradách, cirkusech a obdobných zařízeních,

- dozor nad péčí o pohodu pokusných zvířat,
- v případech závad zjištěných ostatními odbornými pracovníky KVS nebo na základě podnětů jiných osob jejich neodkladné prošetření a projednání,
- spolupráci s orgány ochrany zvířat správní oblasti kraje a se zájmovými chovatelskými, profesními (např. KVL ČR) a ochranářskými organizacemi,
- výchovnou a osvětovou činnost na tomto úseku (Program ochrany zvířat situace v roce 2008).

10.8. Inspektoři KVS – úřední veterinární lékaři na úseku ochrany pohody zvířat se především zaměřují na:

- komplexní kontroly a následné kontroly ochrany a péče o pohodu hospodářských zvířat v chovech,
- kontrolu ochrany a péče o pohodu zvířat při přemísťování,
- kontrolu ochrany a péče o pohodu zvířat při veřejných vystoupeních a svodech,
- kontrolu podmínek přepravy, včetně „Rejstříků vozidla pro přepravu zvířat“, případně „Knihy jízd“ předložených před provedením přepravy zvířat, při kontrole stanovených zastávek a po ukončení cesty; podle NR (ES) 1/2005 tyto dokumenty stanoveným způsobem potvrzují,
- kontrolu ochrany a péče o pohodu zvířat při veterinární činnosti,
- kontrolu ochrany zvířat v zájmových chovech, zejména zvířat v útulcích, obchodech se zájmovými zvířaty, ochranu zvířat v jezdeckých a jízdnicích podnicích apod.,
- kontrolu chovů nebezpečných druhů zvířat / druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči před vydáním a v průběhu platnosti povolení,
- kontrolu ochrany volně žijících zvířat a zvířat při drezúře, zejména v cirkusech a podobných zařízeních,
- řešení podnětů a stížností souvisejících s ochranou a péčí o pohodu zvířat,
- zpracování podkladů na úseku pohody zvířat z vymezeného území pro vrchního inspektora KVS pro péči o pohodu zvířat, které budou sloužit pro další rozhodování,

- spolupráci se zájmovými chovatelskými a ochrannými organizacemi,
- výchovnou a osvětovou činnost na tomto úseku,
- podíl na přípravě závazných posudků podle § 56 veterinárního zákona a při vydávání závazného stanoviska podle § 49 veterinárního zákona pro územní řízení z hlediska veterinární péče,
- předávání jim vydaných rozhodnutí o nápravných opatřeních uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám podle ustanovení § 143 nebo § 150 odst. 5 správního řádu (Program ochrany zvířat situace v roce 2008).

10.9. Dozor nad ochranou hospodářských zvířat:

- **stáje a ostatní prostory pro chov** (včetně rybářství apod.) – kontroluje se každoročně minimálně 5 % hospodářství z celkového počtu. Pokud se na základě kontrol prokáže, že nebyla dodržena ustanovení zákona OZT a vyhlášky č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, procento kontrolovaných hospodářství musí být neprodleně zvýšeno,
- **komplexní kontrola chovu hospodářských zvířat vyplývající z dotačních titulů** – každoročně v hospodářstvích stanovených metodikou MZe [Státního zemědělského a intervenčního fondu (SZIF) apod.], v protokolu se popisuje kontrolovaná technologie chovu a dodržení minimálních standardů podle Rámcové smlouvy uzavřené mezi SZIF a SVS ČR.
- **vnitrostátní přeprava zvířat**
  - jatečná zvířata - nakládky namátkově minimálně 5 % zásilek, vykládka na jatkách pravidelnou (každodenní) kontrolou,
  - plemenný skot a koně minimálně 5 % zásilek,
  - plemenná prasata, ovce, kozy, jelenovití z farmového chovu minimálně 3 % zásilek
  - plemenná drůbež minimálně 5 % zásilek,
  - chovní králíci, kožešinová zvířata (a ostatní „malá zvířata“ mimo drůbež) minimálně 3 % zásilek,
  - chovné ryby při počtu nad 1000 ks každý případ, jinak namátkově,
  - sportovní a dostihové koně namátkově,

- kontrola nakládky, případně kontrola „na silnici“ u kategorií výkrmového nebo jatečného skotu, jatečných koní, jatečných prasat, jatečných ovcí, jatečných koz a jatečné drůbeže minimálně 10 % z celkového počtu na území KVS,

- **přeprava v rámci Evropské unie – přeprava nad 65 km – 8 hodin**

- ve shromažďovacích střediscích - všechny zásilky skotu, dále koní, prasat, ovcí a koz,

- při nakládce na jednotlivých hospodářstvích minimálně 10 % zásilek skotu, zejména telat, koní, prasat, ovcí a koz,

- **přeprava v rámci Evropské unie – dlouhotrvající cesta nad 8 hodin (podle „Knihy jízd“)**

- ve shromažďovacích střediscích - všechny zásilky skotu, zejména telat, dále koní, prasat, ovcí a koz,

- ve stanicích odpočinku všechny zásilky skotu, zejména telat, dále koní, prasat ovcí a koz,

- sportovní a dostihové koně namátkově a při všech mezinárodních akcích,

- **přeprava do a ze třetích zemí**

- ve shromažďovacích střediscích všechny zásilky skotu, zejména telat, dále koní, prasat, ovcí a koz, - v chovech zásilky skotu, zejména telat, dále koní, prasat, ovcí a koz,

- ve stanicích odpočinku všechny zásilky skotu, zejména telat, dále koní, prasat, ovcí a koz,

- kontrola vykládky namátkově minimálně 10 % všech zásilek,

- sportovní a dostihové koně namátkově a při všech mezinárodních akcích,

- **jatky - komplexní kontrola** – minimálně 1x ročně, v protokolu se popisuje kontrolovaná technologie podle vyhl. č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování, a podrobná kontrolní zjištění,

- **rituální porážky - komplexní kontrola při schvalování porážky** – v protokolu se popisuje kontrolovaná technologie,

- **kontrola sezónního prodeje živých ryb** – namátkově minimálně 5 %,

- **cirkusy a podobná zařízení provádějící drezúru zvířat** – vždy při příjezdu na území KVS,

Zvýšenou pozornost se doporučuje věnovat plemenným a šlechtitelským chovům, inseminačním stanicím, střediskům pro odběr spermatu, provozním zařízením vysokých a odborných škol, výzkumných ústavů, na závodištích a zařízeních pro výkonnostní zkoušky apod (Program ochrany zvířat situace v roce 2008).